

ग्रामीण स्वावलम्बन कोष

सञ्चालन निर्देशिका, २०६९

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग

ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको सचिवालय

बालुवाटार, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं. ०१-४४१२८२३

फ्याक्स नं. ०१-४४१२२२४

ग्रामीण स्वावलम्बन कोष

सञ्चालन निर्देशिका, २०६९

प्रस्तावना

ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका आर्थिक दृष्टिकोणले कमजोर तथा विपन्न वर्गका जनताहरूको आर्थिक उत्थानका लागि आय एवम् रोजगारमूलक व्यवसाय सञ्चालन गर्न सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्था र लघु वित्तीय संस्थाहरू मार्फत् आवश्यक वित्तीय सहयोग उपलब्ध गराई त्यस्ता परिवारहरूको आर्थिक-सामाजिकस्तरमा सुधार ल्याउने उद्देश्यका साथ वि.सं. २०४७ फागुन १७ गतेको नेपाल सरकार मन्त्रपरिषदको निर्णयबाट “ग्रामीण स्वावलम्बन कोष” को स्थापना भएको हो ।

कोषले ग्रामीण क्षेत्रमा कार्य गर्ने सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूलाई थोक कर्जा प्रवाह गरी ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका विपन्न वर्गका मानिसहरूलाई स्वावलम्बनको भावनाबाट उत्प्रेरित गराई आय एवम् रोजगारमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन मार्फत् आर्थिक अवस्था सुधार गर्न सहयोग पुऱ्याउँदै आएको छ । यसका साथै कोषबाट राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रहरूमा समेत लगानी बढाउने उद्देश्यले कृषि विकास बैंक लिमिटेड तथा लघुवित्त विकास बैंकहरूलाई समेत दीर्घकालीन कर्जा उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।

कोषको औचित्य र आवश्यकतालाई महसुस गरी समय-समयमा नेपाल सरकार र नेपाल राष्ट्र बैंकले पुँजी उपलब्ध गराउँदै आएका छन् । कोषबाट ग्रामीण विपन्न जनतालाई कर्जा प्रवाह गर्ने गरी सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूलाई थोक कर्जा उपलब्ध गराउनुका अतिरिक्त दीर्घकालीन पुँजीको आवश्यकता पर्ने व्यवसायहरू खासगरी चिया, अलैची तथा कोल्डस्टोरेज आदिमा लगानी गर्न कृषि विकास बैंक लिमिटेड र लघुवित्त विकास बैंकहरूलाई थोक कर्जा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिएको छ । बदलिदो परिप्रेक्ष्यमा कोषको उद्देश्य अनुरूप लगानीको दायरालाई अझै फराकिलो बनाई समसामयिक बनाउने उद्देश्यले ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालक समितिले यो निर्देशिका बनाई नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई लागू गरेको छ ।

परिच्छेद - १

कोषको परिचय, उद्देश्य र सञ्चालन व्यवस्था

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस निर्देशिकाको नाम “ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०६९” रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालक समितिले तयार गरी नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयबाट स्वीकृति प्राप्त भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।*

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा -

- (क) “कोष” भन्नाले ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “समिति” भन्नाले दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालक समिति सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “उप-समिति” भन्नाले दफा ४ को उपदफा (५) बमोजिम गठन भएको ग्रामीण स्वावलम्बन कोष उप-समिति सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “विभाग” भन्नाले नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “सचिवालय” भन्नाले कोषको सचिवालय नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग सम्झनु पर्छ ।
- (च) “सहकारी संस्था” भन्नाले सहकारी ऐन, २०४८ बमोजिम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भई सञ्चालन भएको बचत तथा ऋण सम्बन्धी कार्य गर्ने सहकारी संस्था सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “गैर-सरकारी संस्था” भन्नाले संस्था दर्ता ऐन, २०३४ बमोजिम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भई वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्था सम्बन्धी ऐन, २०५५ बमोजिम वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्था सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “थोक कर्जा” भन्नाले लक्षित वर्गमा प्रवाह गर्ने गरी सहभागी सहकारी संस्था, गैर-सरकारी संस्था तथा वित्तीय संस्थालाई कोषबाट प्रवाह गरिने कर्जा सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “लक्षित वर्ग” भन्नाले दफा ६ बमोजिमको मापदण्डभित्र पर्ने ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका आर्थिक दृष्टिले कमजोर तथा विपन्न वर्गलाई सम्झनु पर्छ ।

३. **कोषको उद्देश्य** : कोषको उद्देश्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरू मार्फत् ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका विपन्न वर्गका जनतालाई आय एवम् स्वरोजगारमूलक कर्जा कार्यक्रममा संलग्न गराउन सहयोग पुर्याउनका लागि नेपाल सरकार, नेपाल राष्ट्र बैंक लगायत अन्य दातृ राष्ट्र वा संस्थाहरूबाट प्राप्त बीज पुँजी एवम् रकमको परिचालन गर्ने,
- (ख) दीर्घकालीन पुँजीको आवश्यकता पर्ने व्यवसायहरू जस्तै:- चिया, अलैंची, कोल्डस्टोर आदिमा लगानी गर्न कृषि विकास बैंक लिमिटेड र विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्नका लागि लघुवित्त सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने “घ” वर्गको इजाजतपत्र प्राप्त वित्तीय संस्थालाई थोक कर्जा उपलब्ध गराउने,
- (ग) विपन्न वर्गको आर्थिक-सामाजिक उत्थानका लागि सहायक हुने आवश्यक कार्यहरू गर्ने, र
- (घ) कोषमा आबद्ध भई लक्षित वर्गमा कर्जा प्रवाह गरेका सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थालाई सञ्चालन स्वःसक्षमता हासिल गर्न सहयोग गर्ने ।

४. **कोष सञ्चालन व्यवस्था** : (१) कोषको सञ्चालन नेपाल राष्ट्र बैंकका डेपुटी गभर्नरको अध्यक्षतामा गठित देहाय बमोजिमको ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालक समितिले गर्नेछ :-

- (क) डेपुटी गभर्नर, नेपाल राष्ट्र बैंक अध्यक्ष
- (ख) सह-सचिव, अर्थ मन्त्रालय सदस्य
- (ग) सह-सचिव, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय सदस्य
- (घ) सह-सचिव, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय सदस्य
- (ङ) कार्यकारी निर्देशक, नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग सदस्य-सचिव
- (२) आवश्यकता अनुसार समितिको बैठकमा बढीमा दुई जनासम्मलाई आमन्त्रित सदस्यको रूपमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।
- (३) समितिले आफ्नो बैठक सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

* नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयबाट स्वीकृति प्राप्त भएको मिति २०६९/११/०२

- (४) समितिको कार्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) दफा ३ को खण्ड (क) बमोजिम कोषमा प्राप्त पूँजी परिचालनका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- (ख) कोषबाट उपलब्ध गराइने कर्जा लगानी, असुली तथा व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नीतिगत निर्णय गर्ने,
- (ग) कर्जा प्रस्ताव स्वीकृत गर्ने,
- (घ) कोषको उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक पर्ने निर्देशिका तथा कार्यविधि तयार गरी लागू गर्ने,
- (ङ) कोषको कार्य सुचारु रूपले सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुरूप समिति तथा उप-समिति गठन गर्ने,
- (च) कोषको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने,
- (छ) कोषको हिसाब-किताब, खाता, बही, श्रेस्ता र लेखाको अभिलेख यथार्थ र दुरुस्त राख्न लगाउने तथा लेखापरीक्षण गराउने,
- (ज) कोषबाट प्रवाहित कर्जा अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अध्ययन, तालिम, गोष्ठी, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने र
- (झ) कोष सञ्चालन सम्बन्धमा परिआउने अन्य नीतिगत निर्णयहरू गर्ने ।
- (५) समितिको सहयोगको लागि देहाय बमोजिमको एक उप-समिति रहनेछ :-
- (क) कार्यकारी निर्देशक, नेपाल राष्ट्र बैंक,
लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग संयोजक
- (ख) प्रतिनिधि, नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय सदस्य
- (ग) संयोजकले तोकेको निर्देशक, नेपाल राष्ट्र बैंक,
लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग सदस्य
- (घ) उप-निर्देशक, नेपाल राष्ट्र बैंक,
लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग सदस्य-सचिव
- (६) उपदफा (५) बमोजिम गठित उप-समितिमा आवश्यकता अनुसार एक जनासम्मलाई आमन्त्रित सदस्यको रूपमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।
- (७) उप-समितिको बैठक सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यविधि समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

- (८) उप-समितिको कार्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) समितिको निर्देशन अनुरूप कोषमा प्राप्त पूँजी परिचालनका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- (ख) कोषबाट उपलब्ध गराइने कर्जा लगानी, असुली तथा व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नीतिगत निर्णयका लागि समिति समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (ग) कर्जा स्वीकृति सम्बन्धी अख्तियारी अन्तर्गत रही कर्जा प्रस्ताव स्वीकृत गर्ने तथा सिफारिस सहित स्वीकृतिका लागि समिति समक्ष पेश गर्ने,
- (घ) कोषको उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक पर्ने निर्देशिका तथा कार्यविधिको प्रस्ताव तयार गरी लागू गर्नको लागि सिफारिस सहित स्वीकृतिका लागि समिति समक्ष पेश गर्ने, र
- (ङ) कोष सञ्चालन सम्बन्धमा परिआउने अन्य संचालन तथा नीतिगत पक्षहरूको अध्ययन गर्ने गराउने तथा समिति समक्ष आवश्यक निर्णयका लागि पेश गर्ने ।
- (९) कोषबाट प्रवाह हुने कर्जा स्वीकृत गर्ने तथा कोष सञ्चालन एवं व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्यहरूको लागि अख्तियारी अनुसूची-१ मा उल्लेख भएबमोजिम हुनेछ ।
- (१०) कोषको सचिवालयको काम नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागले गर्नेछ ।

परिच्छेद - २

सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरू मार्फत विपन्न वर्गमा प्रवाह हुने कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

५. **कर्जाको उद्देश्य** : यस निर्देशिकाको दफा ३ को खण्ड (क) को उद्देश्य परिपूर्तिका लागि विपन्न वर्गमा प्रवाह हुने कर्जाको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेको छ :-
- (क) आर्थिक दृष्टिकोणले विपन्न वर्गको आयस्तर सुधार गर्न स्वावलम्बनको भावनाबाट उनीहरूलाई उत्पादनशील एवम् श्रममूलक कार्य सञ्चालनका लागि कर्जा सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- (ख) ग्रामीण क्षेत्रमा बचत परिचालन गराई त्यस्तो बचतलाई उत्पादनमूलक कार्यमा सदुपयोग गर्न सहयोग पुर्याउने ।

(ग) ग्रामीण क्षेत्रमा स्वावलम्बन सम्बन्धी प्रयासको संरक्षण एवम् प्रवर्द्धन गर्ने ।

६. **लक्षित वर्ग :** (१) कोषबाट सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरू मार्फत प्रवाह हुने थोक कर्जा विपन्न तथा पिछ्छिडिएका लक्षित वर्गले मात्र पाउने छन् ।

(२) लक्षित वर्गको पहिचान गर्दा निम्नलिखित मापदण्डलाई आधार लिनु पर्नेछ :-

(क) आफ्नो वा आफ्नो एकाघर परिवारका सदस्यको नियमित आय स्रोत नभई वर्षभरी खान लाउन नपुग्ने व्यक्ति वा घरपरिवार,

तर नियमित आयस्रोत भएतापनि नेपाल सरकारले श्रमिकलाई तोकेको न्यूनतम मासिक ज्यालाभन्दा कम पारिश्रमिक प्राप्त गरिरहेका व्यक्ति वा घरपरिवारलाई समेत लक्षित वर्गमा समावेश गर्न सकिने,

(ख) आफ्नो वा आफ्नो एकाघर परिवारको जग्गा जमीनबाट वर्षभरी खान लाउन नपुग्ने व्यक्ति वा घरपरिवार,

(ग) सरकारी निकाय वा अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट सञ्चालित आयमूलक कार्यक्रमद्वारा कर्जा सहयोग प्राप्त गरी तिर्नुपर्ने बाँकी कर्जा नदेखिएको व्यक्ति वा घरपरिवार, र

(घ) गरीव तथा विपन्न वर्गको पहिचान हुने गरी समय-समयमा नेपाल सरकारबाट परिचय-पत्र प्राप्त व्यक्तिहरू ।

७. **सञ्चालन हुन सक्ने उच्च तथा सेवा व्यवसायहरू :** कोषबाट प्रवाह हुने कर्जाबाट स्थानीय स्रोत, साधन र सीपको अधिकतम उपयोग गरी लक्षित वर्गको आम्दानी एवम् रोजगारी वृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने देहाय बमोजिमका व्यवसाय वा कार्यहरू सञ्चालन गर्न सकिनेछ :-

(क) कृषि तथा बागवानी,

(ख) पशुपंक्षी पालन,

(ग) स-साना ग्रामीण तथा घरेलु लघु उद्यम (माइक्रोइन्टरप्राइजेज),

(घ) स्वरोजगारमूलक एवम् आयमूलक व्यवसायहरू (जस्तै: रिक्सा, टाँगा, कपाल काट्ने व्यवसाय आदि) ।

(ङ) स-साना खुद्रा पसल, औषधी पसल, भेटेरेनरी औषधी पसल, मलखाद बिउ-बीजन बेचबिखन पसल,

(च) नवीकरणीय ऊर्जा,

(छ) लघु सिँचाइ,

(ज) मत्स्यपालन, र

(झ) अन्य ।

८. **संस्थाको योग्यता :** (१) यस निर्देशिकाको दफा ३ को खण्ड (क) को उद्देश्य परिपूर्तिका लागि सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाले कोषबाट निर्धारित प्रकृया पुऱ्याई थोक कर्जा लिन सक्नेछ ।

(२) कोषबाट प्रवाह हुने यस्तो कर्जा लिन निवेदन दिने सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाले देहायको योग्यता तथा शर्तहरू पालना गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) संस्था प्रचलित नेपाल कानून (सहकारी संस्थाको हकमा सहकारी ऐन, २०४८ र गैर-सरकारी संस्थाको हकमा संस्था दर्ता ऐन, २०३४) बमोजिम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएको तथा गैर-सरकारी संस्थाको हकमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने अनुमति-पत्र प्राप्त गरेको ।

(ख) संस्थाको विनियम/विधानको उद्देश्य तथा कार्यमा बचत संकलन गर्न सक्ने, आयमूलक व्यवसाय सञ्चालन गर्न ऋण प्रदान गर्ने, तथा अन्य निकायबाट ऋण प्राप्त गर्न सक्ने प्रावधान रहेको ।

(ग) खण्ड (क) बमोजिम संस्था दर्ता भई कम्तीमा दुई वर्ष अगाडिदेखि आफ्ना सदस्यहरूबाट बचत संकलन र कर्जा प्रवाह गर्ने कार्य गर्दै आइरहेको ।

(घ) संस्थाबाट सदस्यहरूलाई प्रवाहित गरेको कर्जामध्ये उठाउन बाँकी कर्जाको भाखा ननाघेको स्थिति देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :-

(१) पहिलो कर्जाको लागि : बयानबन्ने प्रतिशतभन्दा बढी ।

(२) दोस्रो र तेस्रो कर्जाका लागि : पन्चानबन्ने प्रतिशतभन्दा बढी ।

(ङ) आफ्ना शेयर सदस्यहरूमध्ये कम्तीमा पचासी प्रतिशत सदस्यहरूबाट नियमित बचत संकलन गरेको ।

(च) सहकारी संस्थाको आर्थिक कारोवार नेपाल सरकार, सहकारी विभागले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुरूपको प्रचलित दोहोरो लेखा

- प्रणालीअनुसार राखेको तथा पछिल्लो आर्थिक वर्षको हर-हिसाब बाह्य लेखापरीक्षकद्वारा लेखापरीक्षण भएको ।
- (छ) कोषमा कर्जा प्रस्ताव पेश गर्दा अस्वीकृत भएको भए त्यस्तो अघिल्लो कर्जा प्रस्ताव अस्वीकृत भएको मितिले एक वर्ष नाघिसकेको ।
- (ज) सहकारी संस्थाको संकलित शेयर पुँजी (चुक्ता पुँजी) रकम संस्थाको विनियममा उल्लेख भएको कुल शेयर पुँजीको कम्तीमा पचास प्रतिशत भएको ।
- (झ) भाखा नाघेको कर्जा किस्ता रकमको लागि शत प्रतिशत डुबन्ते ऋण कोष वा घाटापूर्ति कोष खडा गरेको ।
- (ञ) पछिल्लो आर्थिक वर्षमा संस्था खुद नाफामा सञ्चालन भएको तथा सञ्चित नोक्सानी नरहेको ।
- (ट) शेयर पुँजी न्यूनतम एक लाख रुपैयाँ भएको ।
- (ठ) आफू सदस्य रहेको विषयगत संघ वा राष्ट्रिय सहकारी बैंक बाहेक समानान्तर अर्को प्रारम्भिक संस्थामा बचत निक्षेप जम्मा नगरेको ।
- (ड) एकै परिवारबाट एकभन्दा बढी व्यक्ति एउटै संस्थाको सञ्चालक वा लेखा समितिको कुनै पदमा नरहेको ।
- (ढ) बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिई कालोसूचीमा परेको व्यक्ति सञ्चालक वा लेखा समितिको कुनै पदमा नरहेको ।
- (ण) सहकारी संस्थाको हकमा कार्यक्षेत्र एक जिल्ला भन्दा बढी नभएको ।
- (त) निक्षेप संकलन गर्ने र कर्जा प्रदान गर्ने कार्य आफ्ना सदस्यहरूको बीचमा मात्र सीमित गरेको ।
- (थ) कोषबाट तोकिएका शर्तहरू पालना गर्ने मञ्जुर गरेको कबुलियतनामा पेश गरेको ।
- (३) कोषबाट तीन पटकसम्म कर्जा प्राप्त गरी कर्जा चुक्ता समेत गरिसकेका संस्थाले देहाय बमोजिमको शर्त र प्रक्रिया पूरा गरेको खण्डमा कोष समक्ष बढीमा पैँतीस लाख रुपैयाँसम्म पुनः कर्जा माग गर्न सक्नेछ :-
- (क) संस्थाको सदस्य संख्या प्रत्येक वर्ष वृद्धि हुँदै गएको ।
- (ख) संस्थाले कोषमा कर्जा माग गरेका आवेदक ऋणीहरू विपन्न वर्गको दायरामा पर्नुका साथै महिला, दलित र जनजाति समावेश भएको ।

- (ग) संस्थाको प्रत्येक वर्ष लेखापरीक्षण भएको र उक्त संस्था नाफामा रहेको ।
- (घ) संस्थाको नियमित बचत गर्ने सदस्य पचासी प्रतिशत भन्दा बढी भएको ।
- (ङ) संस्थाले कोषबाट प्राप्त गरेको विगतको कर्जा समयमा भुक्तान गरी कोषबाट प्रशासनिक अनुदान समेत प्राप्त गरेको ।
- (च) संस्थाले प्रदान गरेको कर्जामा कम्तीमा पन्चानब्बे प्रतिशत रकम भाखा ननाघेको ।
- (छ) संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्रका सदस्यहरूको चेतना अभिवृद्धिको लागि विविध सामाजिक कार्यक्रम सञ्चालन गरेको ।
- (ज) यो निर्देशिकामा उल्लेख भएका कर्जा सम्बन्धी व्यवस्थाहरू र यसमा समय-समयमा हुने परिवर्तन समेत संस्थाले पालना गरेको ।

९. **कोषबाट उपलब्ध हुने कर्जाको प्राथमिकता :** कोषबाट कर्जा उपलब्ध गराउँदा ग्रामीण क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरूलाई देहायका आधारमा प्राथमिकता दिइनेछ :-

- (क) राष्ट्रिय योजना आयोगको गरिबी नक्साङ्कन (पोभर्टी म्यापिङ) भित्र परेको क्षेत्र वा नेपाल सरकारले तोकेको गरिबीको परिधीभित्र पर्ने क्षेत्र वा जिल्ला ।
- (ख) कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कर्जामा पहुँच नभएका लक्षित वर्गलाई सेवा पुऱ्याएका संस्था ।
- (ग) ग्रामीण क्षेत्रमा नै कार्यालय खोली कार्यरत रहेको सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्था ।

स्पष्टीकरण : "ग्रामीण क्षेत्र" भन्नाले यस प्रयोजनका लागि काठमाडौँ उपत्यका, महानगरपालिका, उप-महानगरपालिका र नगरपालिका बाहेकका क्षेत्रलाई जनाउनेछ ।

१०. **सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाका लागि कर्जा लगानी तथा असुली नीति :** कोषबाट कर्जा प्रदान गर्दा देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाइनेछ:-

- (क) कोषबाट कर्जा प्राप्त गर्न संस्थाले अनुसूची-२ बमोजिमको विवरण तथा कागजातहरू कोष समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । यसरी कर्जा प्रस्ताव पेश गर्दा कर्जा लिन चाहेका प्रत्येक सदस्यको अनुसूची-३ बमोजिम व्यक्तिगत आवेदन फाराम र अनुसूची-४ बमोजिमको कर्जा लिन चाहने सदस्यहरूको विवरण समेत संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

- (ख) कर्जा माग गर्ने अनुसूची-४ बमोजिमका सदस्यहरू संस्थाको नियमित बचतकर्ता हुनुको साथै निजहरूले कर्जा लिएको भए भाखा ननाघेको हुनु पर्नेछ ।
- (ग) खण्ड (क) बमोजिम प्रस्ताव पेश भएपछि कोषबाट अनुसूची-५ बमोजिम स्थलगत पूर्व लगानी संभाव्यता अध्ययन गरी सो सम्बन्धी निरीक्षण प्रतिवेदनको आधारमा कर्जा स्वीकृत गरिनेछ ।
- (घ) संस्थाले समान प्रकृतिको कर्जा र निक्षेपको ब्याजदर निर्धारण गर्दा विभेदकारी व्यवस्था गरेको हुन नहुने तथा बचत निक्षेपमा दिने ब्याजदर र कर्जामा लिने औषत ब्याजदरको अन्तर उच्च हुन नहुने ।
- (ङ) खण्ड (ख) बमोजिम संभाव्य देखिएका संस्थाहरूलाई कोषको तर्फबाट देहाय बमोजिम कर्जा उपलब्ध हुनेछ :-
- (१) पहिलो (पटक) कर्जा : संस्थाको प्राथमिक पुँजीको बीस गुणामा नबढ्ने गरी बढीमा पच्चीस लाख रुपैयाँसम्म ।
- (२) दोस्रो (पटक) कर्जा : कर्जा लिने संस्थाले पहिलो पटक लिएको कर्जा चुक्ता गरेपछि संस्थाको कार्यदक्षता र पहिलो कर्जाको सदुपयोगिता समेतको मूल्याङ्कनका आधारमा संस्थाको प्राथमिक पुँजीको पन्ध्रगुणामा नबढ्ने गरी बढीमा तीसलाख रुपैयाँसम्म ।
- (३) तेस्रो (पटक) कर्जा : कर्जा लिने संस्थाले दोस्रो पटक लिएको कर्जा चुक्ता गरेपछि संस्थाको कार्यदक्षता र दोस्रो कर्जाको सदुपयोगिता समेतको मूल्याङ्कनका आधारमा संस्थाको प्राथमिक पुँजीको पन्ध्र गुणामा नबढ्ने गरी बढीमा पैतीस लाख रुपैयाँसम्म ।
- (च) प्राथमिक पुँजी अन्तर्गत देहायका शीर्षकमा रहेको रकम समावेश हुनेछ :-

<u>सहकारी संस्थातर्फ</u>	<u>गैरसरकारी संस्थातर्फ</u>
(१) शेयर पुँजी	(१) कोष हिसाब/कोष
(२) जगेडा कोष रकम	(२) खर्च गर्न बाँकी/सञ्चित बचत
(३) सञ्चित नाफा/नोक्सान	

- (छ) खण्ड (च) बमोजिम गणना गरिएको रकममा संस्थाले संकलन गरेको बचत र अन्य संस्थाबाट लिएको ऋण सापटी घटाई खुद स्रोत परिचालन क्षमता गणना गरी कोषबाट बढीमा उक्त रकमले

खामेसम्मको रकम मात्र कर्जा प्रदान गरिनेछ । संस्थाले आफूले लगानी गर्ने रकमको समेत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

- (ज) कोषबाट कर्जा लिई तोकिएको समयमा चुक्ता गरी पुनः कर्जा माग गर्दा संस्था आफैले पूर्व लगानी निरीक्षण गरी विगतको कारोवारको समीक्षा गरी सोबाट ऋणी सदस्यहरूको आय-आर्जन तथा सोमा परेको प्रभावका सम्बन्धमा समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (झ) कोषबाट स्वीकृत कर्जा सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाले खण्ड (ग) को अधीनमा रही आफ्ना सदस्यहरूलाई दफा ७ बमोजिमका व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रति सदस्य बढीमा नब्बे हजार रुपैयाँसम्म कर्जा प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (ञ) दोस्रो पटकको कर्जा सदुपयोग गरी राम्रो ख्याती कमाएका ऋणी सदस्यले सामूहिक रूपमा कुनै लघु उद्यम सञ्चालन गर्न चाहेमा त्यस्तो सामूहिक परियोजनाका लागि प्रति परियोजना बढीमा एकलाख पचासहजार रुपैयाँसम्म प्रदान गर्न सकिनेछ ।
- (ट) कोषबाट स्वीकृत गरिएको उपरोक्त कर्जा परियोजनामा देहाय बमोजिम लगानी गर्नु पर्नेछ :-
- (१) कोषबाट प्राप्त कर्जाबाट बढीमा असी प्रतिशतसम्म ।
- (२) संस्थाको आफ्नो स्रोतबाट न्यूनतम बीस प्रतिशत ।
- (ठ) कोषबाट स्वीकृत भएको कर्जा वितरण व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (१) कोषबाट स्वीकृत भएको कर्जा बीस लाख रुपैयाँसम्म एक किस्तामा र सोभन्दा बढी रकमको हकमा सामान्यतया समान रूपमा दुई किस्तामा उपलब्ध गराइनेछ ।
- (२) उपखण्ड (१) बमोजिम किस्ता उपलब्ध गराउँदा कोषबाट प्रदान भएको अधिल्लो किस्ताको सदुपयोगिता सम्बन्धमा सम्बन्धित संस्थाले अनुसूची-६ बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन पेश गरी सदुपयोग भएको देखिएमा मात्र बाँकी किस्ता उपलब्ध हुनेछ । आवश्यक देखिएमा यस्तो सदुपयोगिता निरीक्षण कोष आफैले समेत गर्न सक्नेछ ।
- (ड) कोषबाट स्वीकृत भएको कर्जा सम्बन्धित संस्थालाई उपलब्ध गराउँदा देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाइनेछ :-
- (१) संस्थाले अख्तियारी दिएको व्यक्तिबाट तमसुक गराउने ।

- (२) साक्षीको रूपमा संस्थाको तर्फबाट एक जना सदस्य हुनुपर्ने ।
- (३) कोषबाट उपलब्ध गराइने रकम संस्थाको बैंक खाता मार्फत् उपलब्ध गराइने ।
- (४) उपखण्ड (३) बमोजिमको खातामा कोषको सचिवालय वा नेपाल राष्ट्र बैंकका कार्यालयहरू मार्फत् स्वीकृत कर्जा वापतको रकम जम्मा गराइने ।
- (५) नेपाल राष्ट्र बैंकको कार्यालय नभएको ठाउँमा अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामार्फत् उपलब्ध गराउन सकिने ।
- (६) कोषबाट स्वीकृत कर्जा प्राप्त गर्न संस्थाबाट देहायका कागजातहरू कोषलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ :-
- (१) कर्जा लिने सम्बन्धमा संस्थाको सञ्चालक समितिको निर्णय र अख्तियारी दिएको निर्णयको प्रतिलिपि ।
- (२) अख्तियारवालालाई परिचय गराउन संस्थाले लेखेको दस्तखत नमूना सहितको पत्र ।
- (३) संस्थाको सञ्चालक समितिका सदस्यहरू (परिवर्तन भएको अवस्थामा मात्र) लगायत अख्तियारवालाको नागरिकताको प्रमाण-पत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि ।
- (४) कर्जा माग गर्दा रकम र सोको प्रयोजन खुलाएको हुनुपर्ने ।
- (ण) कर्जा असुली सम्बन्धी व्यवस्था:
- (१) कोषबाट प्रवाहित कर्जाको भुक्तानी अवधि ग्रेस अवधिसहित बढीमा तीन वर्षको हुनेछ । यस्तो कर्जाको किस्ता अवधि छ/छ महिनाको हुनेछ ।
- (२) कोषबाट प्रवाहित कर्जाको पहिलो किस्ताको ग्रेस अवधि बढीमा छ महिनासम्म हुनेछ र सो अवधिको ब्याज लाग्ने छैन ।
- (३) दोस्रो किस्तादेखि ग्रेस अवधि उपलब्ध हुने छैन ।
- (४) कोषबाट प्रवाहित कर्जाको पहिलो किस्ता तमसुक गरेको महिनाबाट बा-हौँ महिनाको अन्त्यमा र दोस्रो, तेस्रो तथा चौथो किस्ता क्रमशः अठारौँ, चौबीसौँ तथा तीसौँ महिनाको अन्त्यमा असुल गरिनेछ ।

- (५) संस्थाले कोषबाट लिएको कर्जा चुक्ता गरी पूर्णरूपमा राफसाफ गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिको हुनेछ ।
- (६) कोषलाई तिर्नुपर्ने रकम असुल उपर हुन नसकेमा यस्तो रकमलाई नेपाल सरकारको बाँकी बक्यौता सरह सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समिति/कार्य-समितिका सदस्यहरूबाट दामासाहीले असुल उपर गरिनेछ ।
- (त) कोषबाट लिएको कर्जाको भुक्तानी प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (१) नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंकिङ्ग कार्यालय, थापाथलीस्थित कोषको नाममा रहेको खाता नं. बैं.अ. ६१०१०४ मा नगद जम्मा गरेको सक्कल भौचर कोषमा पेश गरेर ।
- (२) नेपाल राष्ट्र बैंक जिल्लास्थित कार्यालयहरू मार्फत् उपरोक्त खाता नं. बैं.अ. ६१०१०४ मा जम्मा हुने गरी रकम दाखिला गरेर । यसरी जम्मा भएको रकमको सम्बन्धित कार्यालयले कोषमा तुरुन्त जानकारी दिनुपर्नेछ । साथै, नेपाल राष्ट्र बैंकका कार्यालयहरूले यस्तो रकम दाखिला गर्न ल्याएमा कुनै दस्तुर नलिई रकम बुझलिनु पर्नेछ ।
- (३) कोषको नाममा वाणिज्य बैंकका जिल्लास्थित कार्यालयबाट ड्राफ्टको माध्यमबाट कोषमा रकम उपलब्ध गराएर । यस्तो ड्राफ्ट सम्बन्धित संस्थाले कोषमा यथाशिघ्र उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (४) वाणिज्य बैंकबाट कोषको उपरोक्त खातामा जम्मा हुने गरी उपयुक्त माध्यमबाट रकम पठाएर ।

११. सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाको दायित्व :

- (क) कोषबाट प्राप्त हुने कर्जा लक्षित वर्गको आयस्तर सुधार गर्न सहायक हुने स्वरोजगारमूलक उद्यम तथा सेवा व्यवसायहरू सञ्चालन गर्न प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) संस्थाले लक्षित वर्गलाई नियमित रूपमा बचत गर्न प्रोत्साहित गर्नु पर्नेछ र संकलित बचत रकम बचतकर्ताहरूको हितका लागि सञ्चालन हुने आय तथा स्वरोजगारमूलक व्यवसायहरूमा प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

- (ग) आर्थिक कारोवार गर्दा संभव भएसम्म नजिकको वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्था मार्फत गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) संस्थाबाट लगानी भएको कर्जाको सदुपयोग भए/नभएको नियमित रूपमा अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- (ङ) लक्षित वर्गलाई आवश्यक पर्ने सीपमूलक तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी तालीमहरू उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (च) संस्थाको कारोवारको लेखापरीक्षण नियमित तवरले स्वीकृति प्राप्त लेखापरीक्षकबाट अनिवार्य रूपमा गराउनु पर्नेछ ।
- (छ) कोषले मागेका विवरणहरू नियमित रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ज) कोषबाट कर्जा स्वीकृत भएका सदस्यहरूलाई तोकिएबमोजिम कर्जा लगानी गर्नु पर्नेछ । विशेष परिस्थिति परी सदस्य परिवर्तन गरी लगानी गर्नु परेमा अनिवार्य रूपमा कोषको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (झ) परियोजना कर्जाको हकमा परियोजना चक्र अनुसार र पशुपालन कार्यमा (गाई, भैसी, बाखा आदिमा) प्रदान गरिने कर्जा एकै किस्तामा वितरण गर्नु पर्नेछ ।
- (ञ) कोषबाट प्राप्त कर्जा परियोजना वा सामूहिक जमानीमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (ट) संस्थाको कारोवारको प्रगति विवरण अर्ध-वार्षिक रूपमा (असार र पुस) अनुसूची-७ अनुसार अनिवार्य रूपमा कोष समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । यस्तो विवरण प्रत्येक अर्ध-वार्षिक समाप्त भएको एक महिनाभित्र कोषमा आइपुग्ने गरी पठाउनु पर्नेछ ।
- (ठ) कोषबाट सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाले कर्जा माग गर्न डुबन्ते ऋण कोष खडा गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (ड) संस्थाले कोषबाट लिएको कर्जा किस्ता भुक्तानी तालिका अनुसार समयमै तिर्नु पर्नेछ । कर्जा नतिरी भाखा नाघेमा कोषले आफ्नो प्रयोजनको लागि त्यस्तो संस्थालाई कालोसूचीमा राख्न सक्नेछ ।

१२. **निरीक्षण तथा अनुगमन** : सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाबाट पेश हुन आएको कर्जा प्रस्ताव उपर कोषको तर्फबाट स्थलगत पूर्व लगानी संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ । कोषबाट संस्थालाई कर्जा उपलब्ध गराइसकेपछि समय-समयमा कर्जा सदुपयोगिताको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्न सकिनेछ । निरीक्षण तथा अनुगमनको

क्रममा माग गरिए अनुरूपका विवरण तथा जानकारीहरू उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

परिच्छेद - ३

दीर्घकालीन कर्जा तथा थोक कर्जाका लागि लगानी तथा असुलीसम्बन्धी व्यवस्था

१३. **दीर्घकालीन कर्जा** : कोषबाट दफा ३ को खण्ड (ख) को उद्देश्य परिपूर्ति गर्न देहायका संस्थाहरूलाई दीर्घकालीन कर्जा उपलब्ध गराउन सकिनेछ :-
- (क) कृषि विकास बैंक लिमिटेड ।
- (ख) “घ” वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्था ।
१४. **दीर्घकालीन कर्जाका क्षेत्रहरू** : नेपाल राष्ट्र बैंक तथा अन्य निकायहरूबाट दीर्घकालीन कर्जाका लागि कोषमा प्राप्त हुने रकम देहायका क्षेत्रहरूमा उपलब्ध गराइनेछ :-
- (क) अनुसूची-८ बमोजिमका चिया, कफी तथा अलैचीसंग सम्बन्धित व्यवसाय ।
- (ख) शीतभण्डार (कोल्ड स्टोरेज) ।
- (ग) विपन्न वर्गको उत्थानमा लागेका लघु वित्तीय क्षेत्रमा थोक कर्जा ।
- (घ) समितिले समय-समयमा तोकेका अन्य क्षेत्र ।
१५. **लगानी नीति** : दफा १४ बमोजिमको दीर्घकालीन कर्जा उपलब्ध गराउँदा देहाय बमोजिमको नीति अवलम्बन गरिनेछ :-
- (क) सम्बन्धित बैंकले दफा १४ बमोजिमका क्षेत्रहरूमा प्रदान गर्ने वा प्रवाह गरेको कर्जाको आधारमा कोषले कुल परियोजना लागतको असी प्रतिशतसम्मको रकम दीर्घकालीन कर्जाको रूपमा उपलब्ध गराउनेछ । यस्तो ऋण सहभागी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई आवश्यकतानुसार कर्जा सीमा (लाइन अफ क्रेडिट) र लगानी पश्चात् पुँजी सोधभर्नाको रूपमा दिन सकिनेछ ।
- (ख) सहभागी बैंक/वित्तीय संस्थाले कोषबाट रकम अग्रिम भुक्तानी प्राप्त गर्न विस्तृत व्यावसायिक योजनासहित कोषको सचिवालयमा ऋण माग गर्नु पर्नेछ । यसरी प्राप्त हुन आएको प्रस्तावको अध्ययन गरी उपयुक्त देखिएमा कोषबाट कर्जा उपलब्ध गराउन सकिनेछ । अग्रिम भुक्तानीको रूपमा प्राप्त कर्जा रकमबाट कर्जा लगानी भएपछि

सम्बन्धित ऋणीबाट गराइएको तमसुक धितोस्वरूप कोषमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(ग) पुँजी सोधभर्नाको हकमा सम्बन्धित बैंकले धितोस्वरूप छुट्टा-छुट्टै प्रयोजनका लागि छुट्टा-छुट्टै तमसुकहरू धितो राख्नु पर्नेछ । त्यस्ता तमसुकमा उल्लिखित ऋणीहरूको नाम, कर्जाको उद्देश्य, वितरित कर्जा रकम, अन्तिम भुक्तानी मिति आदि विवरण कोषमा पेश गर्नु पर्नेछ । कोषले उल्लिखित विवरण र तमसुकहरू भिडाई तमसुक सम्बन्धित बैंकलाई नै फिर्ता गर्न सक्नेछ ।

(घ) ग्रामीण क्षेत्रका अति विपन्न वर्गमा मात्र लघु कर्जा प्रदान गर्ने लघु वित्तीय संस्थाहरूलाई थोक कर्जा एकपटकमा बढीमा एक करोड पचास लाख रुपैयासम्म उपलब्ध गराइनेछ । यस्तो कर्जा रिभल्विङ्ग लाइन अफ क्रेडिटको रूपमा प्रदान गर्न सकिनेछ ।

(ङ) सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिको बैठकले कोषबाट दीर्घकालीन कर्जा लिने सम्बन्धमा निर्णय गरेको हुनु पर्नेछ ।

(च) दीर्घकालीन कर्जाको लागि आवेदन पेश भई आएमा कर्जाको औचित्यउपर जाँचबुझ गरी सम्बन्धित संस्थाको वास्तविक कर्जा आवश्यकताको पहिचान गरिनेछ । यसरी आवश्यकताको पहिचान भएपछि सम्बन्धित संस्थालाई अग्रिम रूपमा जानकारी गराई समयबद्ध रूपमा कर्जा उपलब्ध गराइनेछ ।

(छ) खण्ड (च) अनुसारको कर्जाको अग्रिम स्वीकृतिको जानकारी प्राप्त भएपछि वार्षिक रूपमा प्रतिबद्धता व्यक्त गरिएको कर्जा पूर्ण रूपमा प्रयोग नभएमा प्रयोग नभएको कर्जामा वार्षिक शुन्य दशमलव पच्चीस प्रतिशत वचनबद्धता शुल्क (कमिटेन्ट चार्ज) लिइनेछ ।

१६. **भुक्तानी अवधि** : (१) कोषबाट उपलब्ध गराइएको दीर्घकालीन कर्जाको भुक्तानी अवधि साधारणतया (ग्रेस अवधिसहित) बढीमा देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) चिया खेती	पन्ध्र वर्ष
(ख) चिया प्रशोधन तथा कारखाना स्थापना	आठ वर्ष
(ग) चिया व्यावसायिक नर्सरी स्थापना	तीन वर्ष
(घ) चिया प्याकेजिङ्ग र मार्केटिङ्ग	दुई वर्ष
(ङ) अलैची खेती	दश वर्ष
(च) कोल्डस्टोरेज	सात वर्ष

(छ) थोक कर्जा

तीन वर्ष

(२) विभिन्न दातृ राष्ट्र तथा संस्थाहरूबाट सञ्चालित आयोजनाको हकमा भुक्तानी अवधि सो आयोजनाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

१७. **छुट (ग्रेस) अवधि** : कोषबाट उपलब्ध गराएको दीर्घकालीन कर्जाको छुट अवधि देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) चिया खेती :	
पहाडमा	सात वर्ष
तराईमा	पाँच वर्ष
(ख) चिया प्रशोधन कारखाना स्थापना :	एक वर्ष
(ग) चियाको व्यावसायिक नर्सरी स्थापना :	
पहाडमा	एक वर्ष छ महिना
तराईमा	एक वर्ष
(घ) चिया प्याकेजिङ्ग र मार्केटिङ्ग	छ महिना
(ङ) अलैची खेती	तीन वर्ष
(च) कोल्डस्टोरेज	दुई वर्ष
(छ) अन्य	समय समयमा समितिले तोके बमोजिम

परिच्छेद - ४

सहकारी संस्थाहरूलाई कर्जा सीमा (लाईन अफ क्रेडिट) सम्बन्धी व्यवस्था

१८. **कर्जा सीमा (लाईन अफ क्रेडिट)** : कोषबाट तीन पटकसम्म कर्जा लिई आय-आर्जन कार्यक्रम सञ्चालन गरी कर्जा चुक्ता गरिसकेका दुर्गम स्थानमा रहेका सहकारी संस्थाहरूलाई विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्न बढीमा पचास लाख रुपैयाँसम्मको कर्जा सीमा (लाईन अफ क्रेडिट) उपलब्ध गराउन सकिनेछ । कोषबाट प्रवाह हुने यस्तो कर्जा लिन निवेदन दिने सहकारी संस्थाले देहायका योग्यता तथा शर्त पूरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

- (क) आफ्ना शेयर सदस्यहरूमध्ये कम्तीमा नब्बे प्रतिशत सदस्यहरूबाट नियमित बचत गरेको हुनुपर्ने ।
- (ख) विगतमा कोषबाट प्राप्त गरेको कर्जाको कुनै पनि किस्ता भाखा नाघेको हुन नहुने र प्रत्येक पटकको कर्जामा प्रशासनिक खर्च अनुदान प्राप्त गरेको हुनुपर्ने ।
- (ग) आफ्ना सदस्यहरूलाई लगानी गरेको कर्जाको बयानबन्ने प्रतिशतभन्दा बढी ऋण रकम भाखा ननाघेको हुनुपर्ने ।
- (घ) संस्था घाटामा गएको हुन नहुने ।
- (ङ) आफ्ना सदस्यहरूलाई क्षमता अभिवृद्धिसम्बन्धी विविध तालीमहरू प्रदान गरेको हुनुपर्ने ।
- (च) संस्थाले विविध सामाजिक चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरेको हुनुपर्ने (जस्तै: प्रौढ शिक्षा, सिलाइ-बुनाइ, परिवार नियोजन, सीपविकास, स्वास्थ्य, दुर्व्यसन न्यूनीकरण, वातावरणीय शिक्षा आदि) ।
- (छ) कार्य-समितिका कुनैपनि सदस्यले संस्थाबाट लिएको कर्जामा भाखा नघाएको हुन नहुने ।
- (ज) सञ्चालक समिति/कार्य-समितिको बैठकले कोषबाट कर्जा लिन निर्णय गरेको हुनुपर्ने ।
- (झ) आफ्ना सदस्यहरूलाई लघु तथा साना उद्यम सञ्चालन तथा वैकल्पिक ऊर्जातर्फ अभिप्रेरित गराइरहेका भए त्यस्ता संस्थालाई कर्जा प्रवाहमा विशेष प्राथमिकता दिइने ।
- (ञ) संस्थाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण गराएको हुनुपर्ने ।
- (ट) संस्थाले अन्य निकायबाट कर्जा लिई भाखा नघाएको हुन नहुने ।

१९ कर्जा असुली व्यवस्था सम्बन्धी शर्त :

- (क) लाईन अफ क्रेडिट अन्तर्गत कर्जा प्राप्त गर्ने सहकारी संस्थाको भुक्तानी अवधि तीन वर्षको हुनेछ ।
- (ख) यस्तो कर्जाको किस्ता अवधि छ/छ महिनाको छ वटा किस्ता हुनेछ ।
- (ग) लाईन अफ क्रेडिट प्राप्त गर्ने सहकारी संस्थाको हकमा ब्याजदर निर्धारण गर्दा उक्त आर्थिक वर्षमा नेपाल राष्ट्र बैंकले सार्वजनिक गरेको मौद्रिक नीतिमा उल्लिखित बैंकदर भन्दा बढी नहुने गरी समितिले तोक्नेछ ।

- (घ) कोषले उपलब्ध गराएको भुक्तानी तालिका अनुसार छ/छ महिनामा साँवा तथा ब्याजको किस्ता बुझाउनु पर्नेछ ।
- (ङ) संस्थाले तोकेको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रहरूमा लगानी गरेमा वा भुक्तानी तालिका अनुसार रकम बुझाउन बिलम्ब गरेमा दुई प्रतिशत थप हर्जाना ब्याज तिर्नु पर्नेछ ।
- (च) संस्थाले आफ्नो प्रगति विवरण छ/छ महिनामा कोषमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (छ) कोषबाट प्राप्त रकमबाट संस्थाले आफ्ना ऋणी सदस्यहरूलाई प्रदान गरेको कर्जा रकमको तमसुकको प्रतिलिपि कोषमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ज) अन्य विषयहरूको हकमा यस निर्देशिकामा तोकिए बमोजिम हुने र यसमा संशोधन भएमा संस्थाले सोही बमोजिम पालना गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ५

अर्थोडक्स चिया उत्पादन गर्ने हाते चिया प्रशोधन कारखाना स्थापना सम्बन्धी व्यवस्था

२०. कोषबाट कर्जा उपलब्ध गराउन सकिने : अर्थोडक्स चिया उत्पादन गर्ने हाते चिया प्रशोधन कारखाना स्थापना र विस्तार गर्न कोषबाट कर्जा उपलब्ध गराउन सकिनेछ । कोषबाट प्रवाह हुने यस्तो कर्जा लिन चिया उत्पादक सहकारी संस्थाहरूले देहायका योग्यता तथा शर्त पूरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

- (क) संस्थाका शेयर सदस्यहरूले नियमित बचत गरेको हुनुपर्ने र सत्तरी प्रतिशतभन्दा बढी नियमित बचत गर्ने सदस्यहरू हुनुपर्ने ।
- (ख) संस्थामा बचत भएको रकम आफ्ना सदस्यहरूलाई लगानी गरेको हुनुपर्ने ।
- (ग) संस्थाले लगानी गरेको रकममा असी प्रतिशतभन्दा बढी रकम भाखा ननाघेको हुनुपर्ने ।
- (घ) संस्थाले प्रत्येक वर्ष लेखापरीक्षण गराएको हुनुपर्ने र संस्था घाटामा गएको हुन नहुने ।
- (ङ) संस्थाको सञ्चालक समिति/कार्य समितिबाट कर्जा लिन निर्णय गरेको हुनुपर्ने ।
- (च) संस्थाको स्रोत परिचालन क्षमता दफा १० को खण्ड (छ) अनुसार हुने ।

(छ) सहकारी संस्थाले अन्य निकायबाट ऋण सापटी लिई बक्यौता रहेको हुन नहुने ।

२१. **कर्जा असुली व्यवस्था सम्बन्धी शर्त :**

- (क) कोषबाट प्रवाहित यस परिच्छेद अन्तर्गतको कर्जाको भुक्तानी अवधि एक वर्षको ग्रेस अवधिसहित चार वर्षको हुनेछ ।
- (ख) यस्तो कर्जाको किस्ता अवधि छ/छ महिनाको छ वटा किस्ता हुनेछ ।
- (ग) कोषले उपलब्ध गराएको भुक्तानी तालिका अनुसार छ/छ महिनामा साँवा ब्याज बुझाउनु पर्नेछ ।
- (घ) संस्थाले तोकेको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रहरूमा लगानी गरेमा वा भुक्तानी तालिका अनुसार रकम बुझाउन ढिला गरेमा दुई प्रतिशत थप हर्जाना ब्याज तिर्नुपर्नेछ ।
- (ङ) संस्थाले आफ्नो प्रगति विवरण छ/छ महिनामा कोषमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (च) कोषबाट प्राप्त रकम ऋणीहरूलाई प्रदान गरेको तमसुकको प्रतिलिपि कोषमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (छ) अन्य विषयहरूको हकमा यो निर्देशिकामा तोकिएबमोजिम हुने र यसमा संशोधन भएमा संस्थाले सोही बमोजिम पालना गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-६

ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था

२२. **ब्याजदर :** (१) कोषबाट प्रवाह हुने कर्जाको ब्याजदर तथा सम्बन्धित संस्थाले आफ्ना सदस्यहरूबाट लिने ब्याजदर देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) परिच्छेद-२ र परिच्छेद-५ बमोजिम कोषबाट सम्बन्धित संस्थालाई वार्षिक आठ प्रतिशत ब्याजदरमा कर्जा उपलब्ध हुने ।
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम प्राप्त हुने कर्जाबाट सम्बन्धित संस्थाले आफ्ना सदस्यहरूलाई कर्जा प्रवाह गर्दा वार्षिक चौध प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी कर्जा उपलब्ध गराउनु पर्ने ।

(ग) कोषले सम्बन्धित संस्थालाई उपलब्ध गराउने दीर्घकालीन कर्जाको ब्याजदर नेपाल राष्ट्र बैंकले निर्धारण गरेको प्रचलित बैंकदर (पुनरकर्जा दर) सरह हुने ।

(घ) खण्ड (ग) बमोजिम कोषबाट उपलब्ध गराइने दीर्घकालीन कर्जाबाट सम्बन्धित संस्थाले आफ्ना ग्राहकहरूलाई कर्जा प्रवाह गर्दा कोषले निर्धारण गरेको ब्याजदरमा बढीमा चार प्रतिशत विन्दुसम्म थप गरी ब्याजदर कायम गर्नुपर्ने ।

(२) कोषबाट प्रवाह हुने कर्जाको ब्याज गणना गर्दा महिनाको तीस दिन र वर्षको तीन सय साठी दिन कायम गरिने ।

(३) ब्याज लाग्ने अवधिको हिसाब गर्दा कोषसंग तमसुक गरी कोषको खाता खर्च भएको दिनबाट शुरु गरिने ।

२३. **प्रशासनिक खर्च अनुदान :** परिच्छेद-२ र परिच्छेद-५ बमोजिम सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्था मार्फत विपन्न वर्गमा प्रवाह हुने गरी कोषबाट उपलब्ध गराइएको कर्जा भुक्तानी तालिका अनुसार तोकिएको समयमा चुक्ता गरेमा संस्थाले कोषलाई बुझाएको ब्याजको पचहत्तर प्रतिशतले हुन आउने रकम प्रशासनिक खर्च अनुदानस्वरूप उपलब्ध गराइनेछ ।

२४. **हर्जाना ब्याज :** सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरू मार्फत विपन्न वर्गमा प्रवाह हुने गरी कोषबाट प्रवाह भएको कर्जा सदुपयोग नभएमा वा भाखा नघाएमा देहाय बमोजिम कारवाही गरिनेछ :-

(क) कर्जा सदुपयोग भएको नपाईएमा कर्जा प्रवाह भएको शुरु मितिदेखि नै थप दुई प्रतिशतले हर्जाना ब्याज असुल गरिने ।

(ख) तोकिएको समयमा साँवा र ब्याज भुक्तानी नगरी भाखा नघाएमा भाखा नाघेको कर्जा रकममा भाखा नाघेको मितिदेखि नै थप दुई प्रतिशतले हर्जाना ब्याज असुल गरिने ।

(ग) कर्जा सदुपयोग नभएको खण्डमा तुरुन्तै कर्जा असुली गर्नेतर्फ कारवाही गरिने ।

परिच्छेद - ७

विविध

२५. **कबुलियतनामा** : कोषबाट प्राप्त हुने कर्जाबाट सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूले आफ्ना सदस्यहरूलाई प्रवाह गरेको कर्जा असुल उपर नभएमा संस्थाका सञ्चालकहरूले आफ्नो घर-घरानाबाट कोषलाई चुक्ता गर्नेछौं भनी अनुसूची-९ अनुसारको कबुलियतनामा कोषलाई लेखी दिनु पर्नेछ ।
२६. **लेखापरीक्षण** : आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि कोषको लेखापरीक्षण नेपाल राष्ट्र बैंकका लागि नियुक्त लेखापरीक्षकबाट गराइनेछ ।
२७. **व्याख्या** : यो निर्देशिकाको व्याख्या गर्ने अधिकार समितिलाई हुनेछ ।
२८. **अनुसूचीमा संशोधन** : अनुसूचीमा आवश्यक संशोधन वा थपघट गर्ने अधिकार समितिको अध्यक्षलाई हुनेछ ।
२९. **खारेजी र बचाउ** : (१) “ग्रामीण स्वावलम्बन कोष कर्जा निर्देशिका, २०६०” लाई खारेज गरिएको छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खारेज भएको निर्देशिका बमोजिम भए गरेका सम्पूर्ण काम कारवाही यसै निर्देशिका बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची - १

(दफा ४ को उपदफा (९) संग सम्बन्धित)

अख्तियारी

सि. नं.	कार्य विवरण	अख्तियार प्रयोग गर्ने निकाय/पदाधिकारी
१.	कोषको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट स्वीकृति ।	समिति
२.	स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट अन्तर्गत रही अध्ययन, तालीम, गोष्ठी, सभा, सेमिनार लगायतका कार्यक्रमहरूको सञ्चालन ।	समितिका अध्यक्ष
३.	समिति र उप-समितिको बैठक भत्ता तथा खाजा खर्च निर्धारण तथा पुनरावलोकन ।	समिति
४.	निर्देशिकाको दफा ५ को उद्देश्य अनुरूप कोषबाट सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरू मार्फत प्रवाह हुने कर्जा स्वीकृति सीमा : (क) रु. बीस लाखसम्म । (ख) रु. बीस लाखभन्दा माथिको कर्जा ।	(क) उप-समिति (ख) उप-समितिको सिफारिसमा समिति
५.	निर्देशिकाको दफा १३ बमोजिम प्रवाह हुने दीर्घकालीन कर्जा : (क) रु. पचास लाखसम्म । (ख) रु. पचास लाखभन्दा माथिको कर्जा ।	(क) उप-समिति (ख) उप-समितिको सिफारिसमा समिति
६.	कोषसंग सम्बन्धित दैनिक कार्य सञ्चालन ।	विभाग
७.	स्वीकृत कर्जाको पहिलो तथा दोस्रो किस्ता प्रदान ।	विभाग

अनुसूची - २

(दफा १० को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाले ग्रामीण स्वावलम्बन कोष समक्ष ऋण माग गर्दा

पेश गर्नुपर्ने विवरण तथा कागजातहरू

१. संस्थाको भौगोलिक कार्यक्षेत्र :
२. संस्थाको कुल सदस्य संख्या :
(क) महिला सदस्य संख्या :
(ख) पुरुष सदस्य संख्या :
(ग) संस्थागत सदस्य :
३. सहकारीको अनुभव :
संस्थाको सञ्चालक समिति/कार्य समितिका सदस्यहरूको विवरण :
पदाधिकारीको नाम,थर/ठेगाना पद योग्यता अनुभव
१.
२.
३.
अन्य समिति/उप-समिति भएमा :
..... समिति/उप-समिति
पदाधिकारीको नाम,थर/ठेगाना पद योग्यता अनुभव
१.
२.
३.
४. संस्थाको बचत कार्यक्रम सम्बन्धी विवरण :
४.१ संस्थाले बचत कार्यक्रम शुरु गरेको मिति :-
सदस्य संख्या :-
४.२ हालको सदस्य संख्या :- बचतको ब्याजदर :-
(बीचबीचमा बचतको ब्याजदर परिवर्तन भएको भए मिति र बचत दर उल्लेख गर्ने)

- ४.३ बचत गर्ने अवधि :- साप्ताहिक/पाक्षिक/मासिक/वार्षिक
- ४.४ बचतको प्रकार :- (क) नियमित बचत (ख) ऐच्छिक बचत
(ग) बाल बचत (घ) खुनुके बचत
(ङ) आवधिक बचत (च) अन्य बचत

- ४.५ हालसम्मको कुल बचत रकम :- रु.
- ४.६ बचतमा दिने ब्याजदर (बचतको प्रकार अनुसार) :
- ४.७ कर्जामा लिने ब्याजदर :
- ४.८ बचत र कर्जाको अधिकतम ब्याजदर बीचको अन्तर : प्रतिशत

५. संस्थाको शेयर सम्बन्धी विवरण :
(क) विनियममा उल्लेखित कुल शेयर रकम :
(ख) कुल शेयर बिक्री संख्या :
(ग) कुल शेयर बिक्री रकम :
६. सम्पूर्ण शेयर सदस्यहरूको शेयर, बचत तथा कर्जा रकम सहितको एकमुष्ट विवरण :-

सि.नं.	नाम	शेयर संख्या	शेयर रकम	बचत सुरु गरेको मिति	बचत रकम
जम्मा :					

७. संस्थाबाट सदस्यहरूलाई प्रवाह गरेको कर्जाको उठाउन बाँकी कर्जा र भाखा नाघेका ऋणीहरूको विवरण :

सि. नं.	ऋणीको नाम	उद्देश्य	रकम	लगानी गरिएको मिति	भुक्तानी गर्नुपर्ने मिति	असुली रकम	बाँकी रकम	बाँकी मध्ये भाखा नाघेको रकम
जम्मा :								

८. संस्थाको कर्जा लगानी नीति संक्षेपमा उल्लेख गर्ने :
 ८. संस्थाको कर्जा लगानी नीति संक्षेपमा उल्लेख गर्ने :
 ९. संस्थाको कर्जा असुली नीति संक्षेपमा उल्लेख गर्ने :
 १०. संस्थाको सुपरिवेक्षण व्यवस्था संक्षेपमा उल्लेख गर्ने :
 ११. संस्थाले विगत ३ वर्षमा सम्पन्न गरेका आर्थिक/सामाजिक कामको विवरण :

कार्यक्रमको नाम लाभान्वित सदस्य संख्या लागत रकम स्रोत

१.
२.
३.

१२. संस्थाले अन्य सरकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाबाट कुनै प्रकारको वित्तीय वा अन्य सहयोग प्राप्त गरेको भए सो को विवरण :

संस्थाको नाम कार्यक्रमको नाम रकम

१.
२.
३.

१३. हाल विपन्न वर्गका सदस्यको लागि सञ्चालन गर्न लागेको प्रस्तावित आय एवम् स्वरोजगारमूलक व्यवसायहरूको विवरण :

सि.नं.	उद्देश्य	ऋण माग गर्ने सदस्य संख्या	आवश्यक रकम
१.			
२.			
३.			

१४. आवेदन माग गर्दाको पछिल्लो आर्थिक वर्षको वासलात, नाफा-नोक्सान/आय-व्यय विवरण सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।
 १५. कोषमा कर्जाका लागि प्रस्ताव पेश गर्नु भन्दा अघिल्लो महिनाको नाफा-नोक्सान खाता/आय-व्यय विवरण र वासलात ।
 १६. कर्जा लिन चाहने सदस्यहरूको अनुसूची-३ अनुसारको व्यक्तिगत आवेदन फाराम र अनुसूची-४ अनुसारको सदस्यहरूको विवरण ।

१७. संस्था दर्ता भएको प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि ।
 १८. संस्थाको विनियम/विधानको प्रतिलिपि ।
 १९. संस्थाको सञ्चालक समिति/कार्य समितिको बैठकले कोषबाट कर्जा माग गर्ने सम्बन्धमा गरेको निर्णयको प्रतिलिपि ।
 २०. सहकारी संस्थाको हकमा नेपाल राष्ट्रिय बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लिमिटेडको सदस्यता प्राप्त गरेको भए सो प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि ।
 २१. गैर-सरकारी संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट वित्तीय मध्यस्थताको कारोवार गर्ने सम्बन्धमा अनुमति-पत्र प्राप्त गरेको हुनुपर्ने र सोको प्रतिलिपि पेश गर्नुपर्ने तथा सहकारी संस्थाको हकमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सीमित बैकिङ्ग कारोवार गर्ने अनुमति-पत्र प्राप्त गरेको भए सोको प्रतिलिपि समेत ।
 २२. गैर-सरकारी संस्थाको हकमा समाज कल्याण परिषदमा आबद्ध भएको भए सोको प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि ।
 २३. संस्थाको ऋण माग आवेदनमा निम्न कुराहरू उल्लेख हुनुपर्ने :
 क) कर्जा माग गर्ने सदस्यहरू नियमित बचतकर्ता रहेको र त्यस्ता सदस्यलाई प्रदान गरेको कर्जा हालसम्म भाखा ननाघेको व्यहोरा ।
 ख) कर्जा माग गर्ने सदस्यहरूले अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट गोबरग्याँस, सुनचाँदी तथा मुद्दती रसीद धितो कर्जा बाहेक अन्य कर्जा लिई तिर्न बाँकी नरहेको व्यहोरा ।
 ग) उपरोक्त विवरण सही साँचो हो झुठो ठहरे कानून बमोजिम सहुला बुझाउँला भनी संस्थाबाट स्वघोषणा गर्नुपर्ने ।

अधिकार प्राप्त व्यक्तिको :

दस्तखत :

नाम :

पद :

मिति :

संस्थाको छाप :

अनुसूची - ३

(दफा १० को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

संस्थाको नाम :

कर्जा लिन चाहने सदस्यको व्यक्तिगत आवेदन फाराम

१. कर्जा माग गर्ने सदस्यको नामथर : श्री
ठेगाना : गा.वि.स. वडा नं. टोल
२. बाजे/ससुराको नाम :
३. नागरिकता :
४. बाबु/पति/पत्नीको नाम :
५. परिवार संख्या :
(क) परिवारमा काम गर्न सक्नेको संख्या :
(ख) काम गर्न नसक्ने (बालक, वृद्ध, अपाङ्ग) को संख्या :
६. संस्थामा शेयर किनेको रकम : रु.
७. संस्थामा बचत गरेको कुल रकम : रु.
८. परिवारसँग रहेको आर्थिक स्रोत तथा साधन (कमाउने साधन)
(क) घरको विवरण :
(ख) जग्गा जग्गा : रोपनी/बिगाहा
खेत : रोपनी/बिगाहा
बारी : रोपनी/बिगाहा
(ग) पशु (गाई/गोरु/भैसी/बाख्रा/सुँगुर) संख्या :
(घ) पंक्षी (हाँस/कुखुरा/परेवा) संख्या :
(ङ) परिवारमा स्थायी नोकरी गर्नेको संख्या :
(च) अन्य यन्त्र, उपकरण तथा औजारहरू :
(छ) घरजग्गा, पशुपंक्षी र आर्थिक साधनहरूको अनुमानित मूल्य : रु.
९. परिवारसँग भएको सीप :
१०. परिवारको वार्षिक आमदानी : रु.

११. आफू र आफ्नो परिवारका कुनै सदस्यले अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिई तिर्न बाँकी रकम छ/छैन ? छ भने रु.

१२. कर्जा प्राप्त गरी सञ्चालन गर्न चाहेको व्यवसाय* :

१३. व्यवसाय सञ्चालन गर्न आवश्यक परेको कर्जा रकम : रु. .

१४. उक्त व्यवसाय गरेमा थप वार्षिक वृद्धि हुन सक्ने अनुमानित आय : रु. .

१५. उक्त व्यवसायको बजार व्यवस्था :

फाराम भराउने संस्थाको

निवेदकको सहीछाप :

प्रतिनिधिको सहीछाप :

नाम :

* पशुपालन व्यवसाय गर्न चाहने व्यक्तिले आफूले पाल्ने पशु संख्या समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची - ४

(दफा १० को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

सहकारी/गैर-सरकारी संस्थाको नाम :

कर्जा लिन चाहने सदस्यहरूको विवरण

क्र.स.	सदस्यको नाम, थर	ठेगाना	बाजे/ससुराको नाम	बाबु/पति/पत्नीको नाम	घरको विवरण	जग्गा विवरण	नोकरी छ/छैन	ऋण माग गरेको उद्देश्य	ऋण माग गरेको रकम

कर्जा लिन चाहने उपरोक्तानुसारका सदस्यहरूका सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ :

- १) उपरोक्तानुसारका सदस्यहरू संस्थाको नियमित बचतकर्ता रहेका छन् ।
- २) निजहरूले संस्थाबाट कर्जा लिएको/नलिएको र कर्जा लिएकाको हकमा कर्जाको कुनै पनि किस्ताले भाखा नाघेको छैन ।
- ३) कर्जा माग गर्ने सदस्यहरूले अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट गोबरग्याँस, सुनचाँदी तथा मुद्दती रसीद धितो कर्जा बाहेक अन्य कर्जा लिई तिर्न बाँकी रहेको छैन ।

अधिकार प्राप्त व्यक्तिको :

दस्तखत :

नाम :

पद :

मिति :

संस्थाको छाप :

अनुसूची - ५

(दफा १० को खण्ड (ग) संग सम्बन्धित)

सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाको पूर्व लगानी संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन

१. सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाको नाम :

१.१ ठेगाना :

१.२ सम्पर्क फोन : अध्यक्ष,
व्यवस्थापक,

१.३ कुल सदस्य संख्या :

क) पुरुष :

ख) महिला :

२. सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाको दर्ता नं. र मिति :

दर्ता नं.: मिति :

दर्ता गरेको कार्यालय : संस्थाको कार्यक्षेत्र :

२.१ गैर-सरकारी संस्था भएमा समाज कल्याण परिषदमा दर्ता भएको दर्ता नं.: दर्ता मिति :

२.२ वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त भए/नभएको, भएको भए मिति :

३. ऋण माग गर्ने व्यक्तिहरू लक्षित वर्गभित्र पर्ने/नपर्ने :

४. ऋण माग गर्ने व्यक्तिहरूको भाखा नाघेको कर्जा रहे/नरहेको :

५. ऋण माग गर्ने व्यक्तिहरू नियमित बचतकर्ता भए/नभएको :

६. प्रस्तावित उद्योग/सेवा/व्यवसाय कोषको नीति अन्तर्गत पर्ने/नपर्ने :

७. प्रस्तावित उद्योग/सेवा/व्यवसायको किसिम : निर्देशिकाको दफा ७ बमोजिम ।

८. संस्थाको योग्यता :

८.१ दर्ता प्रकृत्या नियमानुसार छ/छैन :

८.२ बचत संकलन शुरु गरेको मिति :

८.३ नियमित बचत गर्ने सदस्यको प्रतिशत :

८.४ मिति : सम्मको बचत रकम :

सदस्य संख्या :

बचत दर : बचत रकम :
बचतमा दिने ब्याजदर :

८.५ मिति : सम्मको शेयर रकम :
प्रति शेयर मूल्य : शेयर बिक्री संख्या :
संकलित शेयरपूँजी रकम संस्थाको विनियममा उल्लेख भएको कुल शेयर
पूँजीको कति प्रतिशत छ : प्रतिशत ।
संकलित बचत रकम शेयर पूँजीको कति गुणा छ : गुणा ।

८.६ मिति : सम्म लगानीमा रहिरहेको ऋण विवरण :
ऋणी संख्या : ऋण रकम :
ऋणमा लिने ब्याजदर :
बचत र ऋणको अधिकतम ब्याजदर बीचको अन्तर : प्रतिशत ।

८.७ मिति सम्म संस्थाको लगानीमा रहिरहेको कर्जामा भाखा
नाघेको विवरण (संलग्न राख्ने) :
भाखा नाघेको कर्जाको प्रतिशत :

८.८ लेखा प्रणाली :
८.८.१ दोहोरो लेखा प्रणाली अनुसार छ/छैन :
८.८.२ प्रत्येक वर्ष लेखा परीक्षण भए/नभएको :

८.९ यसभन्दा पहिले कोषबाट कर्जा लिए/नलिएको :
यदि लिएको भए (पछिल्लो पटक लिएको कर्जाको विवरण दिने) :
पटक : मिति :
रकम:- चुक्ता मिति:-
लाभान्वित परिवार संख्या-

८.१० प्रशासनिक अनुदान प्राप्त गरेको/नगरेको :
गरेको भए :
मिति : रकम :

८.११ कोषबाट कर्जा अस्वीकृत भए/नभएको ? अस्वीकृत भएको भए अस्वीकृत भएको
मिति :

९. निर्देशिकाको दफा ९ को प्राथमिकताभिन्न संस्था पर्ने/नपर्ने :

१०. संस्था सम्बन्धी

१०.१ प्रस्तावित कर्जाबाट लक्षित वर्गको आयस्तर सुधार गर्न सहयोग पुग्ने/नपुग्ने :
१०.२ संस्थाले नियमित बचतको लागि प्रोत्साहन गरे/नगरेको :
१०.३ संस्थाबाट लगानी भैरहेको कर्जा उद्देश्य अनुसार सदुपयोग हुने/नहुने गरेको :
१०.४ लगानी भएका कर्जाको नियमित अनुगमन गर्ने गरे/नगरेको :
१०.५ सदस्यहरूमा सीपमूलक तालीमहरू सञ्चालन गर्ने गरे/नगरेको :
१०.६ ढुबन्ते ऋण कोष वा घाटा पूर्ति कोषको व्यवस्था गरे/नगरेको :
गरेको भए, भाखा नाघेको कर्जा रकम :
ढुबन्ते ऋण कोष वा घाटा पूर्ति कोषमा भएको रकम :

११. सञ्चालक समिति/कार्य समितिको विवरण :

सि.नं.	नाम	पद	योग्यता	पेशा	अनुभव
१					
२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					
११					
१२					

१२. सञ्चालक/कार्य समितिमा एकभन्दा बढी एकाघर परिवारका सदस्य संलग्न
भए/नभएको ?

भएमा विवरण दिने :

१३. संस्थामा कुन कुन उप-समिति गठन भएको छ/उल्लेख गर्ने ।

(क) लेखा समिति :

(ख) ऋण समिति :

(ग) अन्य समिति (उल्लेख गर्ने) :

१४. सञ्चालक/कार्य समितिको बैठक नियमित बस्ने गरेको/नगरेको :

बैठक बसेको संख्या : पटक (मिति देखि सम्म)

बैठक बस्नु पर्ने संख्या : पटक

१५. साधारण सभा नियमित गर्ने गरे/नगरेको :

पछिल्लो साधारणसभा गरेको मिति र सो मितिसम्मको सदस्य संख्या :

साधारण सभामा उपस्थित सदस्य संख्या र प्रतिशत :

१६. ऋण माग गर्ने सदस्यहरूले नियमित बचत जम्मा गर्ने गरेको/नगरेको :

१७. ऋण माग गर्ने सदस्यहरूको संस्थामा भाखा नाघेको कर्जा बाँकी रहेको/नरहेको :

१८. पछिल्लो अवधिको वित्तीय स्थिति :-

१८.१. नाफा-नोक्सान/आय-व्यय विवरण संलग्न राख्ने ।

आ. व. खुद नाफा रु.

१८.२. वासलात संलग्न राख्ने ।

आ. व. जगेडा कोष रु.

१९. नजिकको बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण माग गर्ने सदस्यले कर्जा लिए/नलिएको :

क्र.सं.	ऋण लिने सदस्यको नाम	ऋण लिएको बैंक वा वित्तीय संस्था

२०. निरीक्षण टोलीको राय तथा सिफारिश :

उद्देश्य अनुसार कर्जाको माग विवरण :

सि.न.	उद्देश्य	संख्या	कर्जा माग रकम रु.	कैफियत
१	कृषि तथा बागबानी			
२	पशुपंछीपालन			
३	ब्यापार			
४	अन्य			
	जम्मा			

ऋण माग गरेको मध्ये कट्टा गरिएको ऋणको विवरण :

सि न	ऋण माग गर्नेको नाम	उद्देश्य	रकम	कट्टा गर्नु पर्ने कारण
		जम्मा		

स्वीकृतिका लागि सिफारिस गरिएको कर्जाको विवरण :

सि.नं.	उद्देश्य	लाभान्वित परिवार	संस्थाको स्रोतबाट रु.	कोषको तर्फबाट रु.	जम्मा रु.
	जम्मा				

संस्थाको नाम :

कर्जा स्वीकृतिका लागि सिफारिस गरिएका सदस्यहरूको विवरण

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	ठेगाना	ऋणको उद्देश्य	कोषका तर्फबाट	संस्थाको तर्फबाट	जम्मा रकम
कुल :						

प्रतिवेदन पेशकर्ता :

दस्तखत :

नाम :

पद :

मिति :

दस्तखत :

नाम :

पद :

मिति :

अनुसूची - ६

(दफा १० को खण्ड (ठ) को उपखण्ड (२) संग सम्बन्धित)

सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाको कर्जा सदुपयोगिता निरीक्षण प्रतिवेदन

१. संस्थाको नाम :
२. कोषबाट प्राप्त कर्जा रकम : रु.
संस्थाको बैंक खातामा रकम जम्मा भएको मिति :
३. कोषबाट प्राप्त भएको कर्जाबाट लगानी गरेको विवरण :
४. ऋणीहरूले लिएको कर्जा सदुपयोग गरे/नगरेको :
नगरेको पाइएमा उल्लेख गर्ने :
ऋणीको नाम थर/ठेगाना ऋण रकम
१.
२.
३.
४.
५. कोषबाट प्राप्त कर्जाबाट लगानी गरेको लगानी/असुली विवरण (विवरण संलग्न गर्ने):
६. संस्थाले लगानी गरेको कर्जाको अनुगमन गर्ने गरेको छ/छैन:-
७. संस्थाको मिति सम्मको बचत विवरण:-
सदस्य संख्या : नियमित बचत गर्ने सदस्य संख्या :
बचत दर : बचत रकम : रु.
प्रतिशत :
८. संस्थाको हालसम्मको शेयर विवरण :
सदस्य संख्या : शेयर बिक्री संख्या :
शेयर रकम :
९. संस्थाको हालसम्म लगानीमा रहिरहेको कर्जा विवरण :
ऋणी संख्या : कर्जा रकम :
ब्याजदर :
१०. संस्थाको लगानीमा रहिरहेको कर्जामा भाखा नाघेको कर्जाको विवरण :
(विवरण संलग्न गर्ने)
११. सञ्चालक समिति/कार्य समितिको बैठक नियमित बस्ने गरे/नगरेको :
बैठक बसेको संख्या :
बैठक बस्नु पर्ने संख्या : वार्षिक . . . पटक ।
१२. साधारण सभा नियमित गर्ने गरे/नगरेको :
साधारण सभामा उपस्थित सदस्य संख्या प्रतिशत समेत : संख्या (.....प्रतिशत)

१३. सञ्चालक समिति/अन्य उप-समितिहरूमा परिवर्तन भएको छ/छैन :
(छ भने उल्लेख गर्ने)

सि.नं.	कार्यसमितिको विवरण	पद

लेखा समिति

सि.नं.	नाम	पद

ऋण उप-समिति

सि.नं.	नाम	पद

१४. पछिल्लो वित्तीय स्थिति (बाह्य लेखापरीक्षकद्वारा परीक्षण भएको पछिल्लो विवरण र पूर्व लगानी अध्ययन गर्दाको समयको पछिल्लो समेत समावेश गर्ने) :
१. नाफा-नोक्सान/आय-व्यय विवरण
२. वासलात
१५. ग्रामीण स्वावलम्बन कोषले तोकेको शर्तहरू पालना गरेको छ/छैन ?

अधिकार प्राप्त व्यक्तिको :

दस्तखत :

नाम :

पद :

मिति :

संस्थाको छाप :

द्रष्टव्य : आवश्यक देखेमा यस्तो सदुपयोगिता निरीक्षण कोष आफैले समेत गर्न सक्नेछ र यसरी निरीक्षण गरिएको अवस्थामा सम्बन्धित निरीक्षण टोलीले आफ्नो राय तथा सुझावसहित विभाग समक्ष छुट्टै प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची - ७
(दफा ११ को खण्ड (ट) संग सम्बन्धित)
अर्ध-वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

संस्थाको नाम/ठेगाना :

टेलिफोन नं. :

सम्पर्क व्यक्ति :

भौगोलिक कार्यक्षेत्र :

क्र.सं.	विवरण	गत अर्ध	यस अर्ध	जम्मा
		वार्षिकसम्मको	वार्षिकको	
		१	२	३ (१+२)
१.	सदस्य संख्या :			
	(क) पुरुष			
	(ख) महिला			
२.	शेयर पुँजी			
३.	जगेडा कोष			
४.	अन्य कोषहरू			
५.	कर्मचारी संख्या			
६.	बचत गर्ने सदस्य संख्या :			
	(क) व्यक्तिगत सदस्य			
	(ख) संस्थागत सदस्य			
७.	बचतको ब्याजदर :			
	(क) न्यूनतम			
	(ख) अधिकतम			
८.	कुल बचत रकम :			
	(क) नियमित बचत			
	(ख) ऐच्छिक बचत			
	(ग) बाल बचत			
	(घ) आवधिक बचत			
	(ङ) नियमित बचत गर्ने सदस्य :			
	संख्या			

क्र.सं.	विवरण	गत अर्ध	यस अर्ध	जम्मा
		वार्षिकसम्मको	वार्षिकको	
		१	२	३ (१+२)
	प्रतिशत			

	(च) अन्य			
९.	दायित्व :			
	(क) कोषबाट प्राप्त ऋण			
	(ख) बाह्य ऋण			
१०.	अन्य दायित्व			
११.	नगद मौज्जात			
१२.	बैंक मौज्जात			
१३.	लगानीमा रहिरहेको :			
	(क) कुल कर्जा रकम			
	(ख) भाखा नाघेको कर्जा रकम			
	प्रतिशत			
१४.	आम्दानी :			
	(क) ऋण सापटीमा ब्याज आम्दानी			
	(ख) सदस्यता शुल्क			
	(ग) हर्जाना ब्याज			
	(घ) शेयर लगानीबाट प्राप्त आम्दानी			
	(ङ) सामान बिक्रीबाट प्राप्त आम्दानी			
	(च) प्रवेश शुल्क			
	(छ) अन्य			
१५.	खर्च :			
	(क) ऋण सापटीमा ब्याज			
	(ख) बचतमा ब्याज			
	(ग) कर्जा बीमा खर्च			
	(घ) प्रोत्साहन खर्च			
	(ङ) कार्यालय सञ्चालन खर्च			
	(अ) तलब/पारिश्रमिक			
	(आ) तालीम			

क्र.सं.	विवरण	गत अर्ध	यस अर्ध	जम्मा
		वार्षिकसम्मको	वार्षिकको	
		१	२	३ (१+२)
	(इ) अन्य प्रशासनिक खर्च			
	(च) हास कट्टी			
	(छ) शंकास्पद कर्जा व्यवस्था			
	(ज) अन्य			
१६.	सञ्चालन नाफा/नोक्सान (१४-१५)			
१७.	प्राप्त अनुदान			
१८.	खुद नाफा/नोक्सान (१६+१७)			
१९.	सञ्चालक समितिको :			
२०.	(क) बैठक बसेको संख्या			
	(ख) उपस्थिति प्रतिशत			
२१.	साधारण सभा :			
	(क) पछिल्लो सभा भएको मिति			
	(ग) उपस्थित सदस्य संख्या			
	(घ) उपस्थित प्रतिशत			
२२.	विविध : (अन्य गतिविधि भए सो समेत उल्लेख गर्ने)			
	(क)			
	(ख)			
	(ग)			

अधिकार प्राप्त व्यक्तिको :
दस्तखत :
नाम :
पद :
मिति :
संस्थाको छाप :

अनुसूची - ८
(दफा १४ को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)
दीर्घकालीन कर्जाका क्षेत्रहरू: चिया, कफी तथा अलैची व्यवसाय

क्षेत्र	विवरण
१. चिया खेती	चियाको नर्सरी राख्न वा बिरुवा खरिद गर्न, चियारोपण गर्न र केही वर्षसम्म बगान संभार गर्न ।
२. चिया प्रशोधन कारखाना स्थापना	कारखाना भवन निर्माण, आवश्यक मेशिनरी खरिद एवम् कारखाना सञ्चालन गर्न ।
३. चियाको व्यावसायिक नर्सरी स्थापना	चिया क्षेत्रमा व्यावसायिक नर्सरी स्थापना गरी बिरुवा उत्पादन गर्न ।
४. चिया प्याकेजिङ्ग, मार्केटिङ्ग	तयारी चियालाई ब्लेन्डिङ्ग गर्ने, प्याकेजिङ्ग गर्ने र मार्केटिङ्ग गर्ने कार्य गर्न ।
५. कफी	कफी खेती र सोको प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग र मार्केटिङ्ग गर्न ।
६. अलैची	अलैची खेती गर्न ।

अनुसूची - ९

(दफा २५ संग सम्बन्धित)

सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाले गर्नुपर्ने कबुलियतनामाको ढाँचा

लिखितम नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग, ग्रामीण स्वावलम्बन कोषबाट कर्जा लिने सन्दर्भमा जिल्ला स्थित श्री सहकारी संस्था/गैर-सरकारी संस्थाले कोषबाट रु. कर्जा प्राप्त गरेको ठीक साँचो हो । उक्त कर्जा रकम ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालन निर्देशिकाको अधीनमा रही हाम्रो संस्थाको कार्यक्षेत्रमा आयमूलक तथा स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि परिचालन गर्ने र तोकिएको समयभित्र सम्पूर्ण साँवा तथा ब्याज रकम कोषलाई चुक्ता गर्ने छौं भनी संस्थाको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त सञ्चालक/कार्य समितिका हामी तपसीलका पदाधिकारीहरूले कोष समक्ष यो कबुलियतनामा गरेका छौं । कथंकदाचित ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको नियमानुसार कर्जा सदुपयोग नगरेमा वा हाम्रो संस्थाका सदस्यहरूले साँवा र ब्याज रकम बुझाउन नल्याएमा वा प्रचलित कानूनले निषेध गरेको कार्य गरेमा संस्था र हाम्रो व्यक्तिगत घर-घरानामा रहेको चल अचल सम्पत्तिबाट सम्पूर्ण बक्यौता रकम ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०६९ बमोजिम असुल उपर गरी लिनु भनी हाम्रो मनोमानी राजीखुशीका साथ यो कबुलियतनामा लेखी सही छाप गरी ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको सचिवालय नेपाल राष्ट्र बैंक केन्द्रीय कार्यालय, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग, बालुवाटार, काठमाडौंमा बुझायौं ।

कबुलियतनामा गर्ने सञ्चालक समिति/कार्य समितिका पदाधिकारीहरू :

सि.नं.	पद	नाम,	ठेगाना	बाबुको नाम	बाजेको नाम	दस्तखत

ईति सम्बत् २० साल महिना गते रोज शुभम् -----

संस्थाको छाप